

Zadeva C-280/24 [Malicník]ⁱ**Predlog za sprejetje predhodne odločbe****Datum vložitve:**

23. april 2024

Predložitveno sodišče:

Krajský súd v Prešove (Slovaška)

Datum predložitvene odločbe:

25. marec 2024

Pritožnik:

A.B.

Druga stranka postopka:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

[...] (ni prevedeno)

SKLEP

Krajský súd v Prešove (okrožno sodišče v Prešovu, Slovaška) [...] (ni prevedeno) je v zadevi, ki jo je tožeča stranka, oseba A.B. [...] (ni prevedeno), proti toženi stranki, družbi Slovenská sporiteľňa, a.s., [...] (ni prevedeno) začela s tožbo, s katero zahteva ugotovitev brezobrestne in brezplačne narave kredita, vračilo neupravičene obogatitve in ugotovitev nedopustnosti pogodbenih pogojev, v zvezi s pritožbo, ki jo je tožeča stranka vložila zoper sodbo Okresný súd Prešov (okrajno sodišče v Prešovu, Slovaška) [...] (ni prevedeno) z dne 27. oktobra 2023,

sklenilo:

postopek se v skladu s členom 162(1)(c) Civilný sporový poriadok (zakonik o civilnem postopku, v nadaljevanju: ZCP) prekine, Sodišču Evropske unije (v nadaljevanju: Sodišče) pa se predložijo ta vprašanja:

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

1. Ali pravo Unije nasprotuje sodni praksi, kakršna izhaja iz sodbe Najvyšší súd Slovenskej republiky (vrhovno sodišče Slovaške republiky, Slovaška) z dne 28. februarja 2022, opr. št. 7Cdo 294/2019, v skladu s katero je zahteva po jasnosti in razumljivosti predmeta storitve, za katero mora potrošnik plačati nadomestilo za odobritev kredita, izpolnjena s tem, da „iz opredelitve zadevnega nadomestila izhaja, da gre za nadomestilo za odobritev kredita, torej za dejanja kreditodajalca, ki so potrebna za sklenitev pogodbe in pri katerih gre za njegovo notranjo zadevo ter del njegovih stroškov, to je za dejanja kreditodajalca, povezana z odobritvijo kredita, kakršni sta priprava pogodbe in njena sklenitev itd.“ in pa s tem, da je bil znesek nadomestila natančno opredeljen?
2. Ali je za presojo, ali je provizija za odobritev kredita nedopustna, upošteven obseg izdatkov, ki jih ima kreditodajalec s storitvijo, povezano s takšnim nadomestilom, in ali bi zato v pogodbi moral biti naveden predmet takšne storitve, ali pa nadomestilo pomeni zgolj plačilo, pri določitvi katerega kreditodajalcu ni treba upoštevati izdatkov, ki jih ima v zvezi z izvedbo storitve, povezane s takšnim nadomestilom?
3. Če bi morala provizija za odobritev kredita ustrezati izdatkom, ki jih ima kreditodajalec s storitvijo, povezano s to provizijo, ali je ta dejavnik upošteven za namene člena 6(1) Direktive 93/13, če kreditodajalec s to provizijo na potrošnika prenese vse izdatke, ki so kreditodajalcu nastali pri izvedbi storitve, povezane s to provizijo, in če je predmet te storitve v interesu obeh pogodbenih strank?

Obrazložitev

Pravni okvir

Pravo Evropske unije

Člen 3(1) Direktive 93/13 določa:

„Pogodbeni pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nepoštenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.“

Člen 4 navedene direktive določa:

„1. Brez poseganja v člen 7 je treba nepoštenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.“

2. Ocena nedovoljenosti pogojev ni povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom ter ustreznostjo med izmenjanim storitvam ali blagom, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

Člen 5 navedene direktive določa:

„Pri pogodbah, v katerih so vsi ali nekateri pogodbeni pogoji, ki so ponujeni potrošniku, pisni, morajo biti ti pogoji vedno sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku. V dvomu glede pomena pogoja, prevlada razlaga, ki je za potrošnika najbolj ugodna. To pravilo o razlagi ne velja v okviru postopkov iz člena 7(2).“

Pravo Slovaške republike

V skladu s členom 2(2) ZCP je pravna varnost stanje, v katerem lahko vsakdo upravičeno pričakuje, da bo o njegovem sporu odločeno v skladu z ustaljeno sodno prakso najvišjih sodnih organov; če take ustaljene sodne prakse ni, pa tudi stanje, v katerem lahko vsakdo upravičeno pričakuje, da bo o njegovem sporu odločeno pravično.

V skladu s členom 53(1) Občiansky zákonník (civilni zakonik) potrošniške pogodbe ne smejo vsebovati določil, ki v škodo potrošnika povzročajo znatno neravnotežje v pravicah in obveznostih pogodbenih strank (v nadaljevanju: nedopusten pogoj). To ne velja za pogodbeno določila, ki se nanašajo na glavni predmet izpolnitve in ustreznost cene, če so ti pogodbeni pogoji izraženi nedvoumno, jasno in razumljivo ali če so bili nedopustni pogoji dogovorjeni posamično.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Tožeča stranka – kot potrošnik – in tožena banka – kot kreditodajalec – sta 23. maja 2012 sklenili pogodbo o obročnem potrošniškem kreditu, na podlagi katere je banka tožeči stranki odobrila nenamenski potrošniški kredit v višini 9.999 EUR, in sicer pod temi pogoji: letna obrestna mera – 16,90 %; znesek mesečnega obroka – 189,14 EUR; rok za plačilo prvega obroka – 20.[7].20[1]2; število obrokov: 120; končni rok za odplačilo kredita – 20.6.2022; efektivna obrestna mera (EOM) – 19,55 %; povprečna EOM – 13,80 %; skupni znesek odplačila – 21.926,19 EUR; celoten znesek kredita je bilo mogoče črpati takoj. V pogodbi je bila določena tudi provizija za odobritev kredita, in sicer tako, kot je opisano spodaj.

Nadomestila

1 Kreditodajalec mora banki plačati ta nadomestila

<i>Ime nadomestila</i>	<i>Znesek nadomestila v EUR</i>	<i>Pogostnost</i>
<i>Provizija za odobritev kredita</i>	<i>169,00</i>	<i>Enkratno</i>
<i>Administrativna provizija</i>	<i>2,99</i>	<i>Mesečno</i>
<i>Premija za zavarovanje kredita</i>	<i>6,40</i>	<i>Mesečno</i>

- Nadomestilo za opomin znaša 25 EUR za vsak izdan opomin.
- Kreditojemalec nadomestila, navedena v tabeli, plačuje v rednih obrokih, in sicer s pogostnostjo in v plačilnem roku, ki veljata za obroke kredita.

Nadomestila iz tega člena zapadejo v plačilo na dan podpisa kreditne pogodbe; vse spremembe v zvezi z njimi so urejene s kreditno pogodbo, kreditnimi pogoji in splošnimi poslovnimi pogoji.

Tožeča stranka je pri Okresný súd Prešov (okrajno sodišče v Prešovu, v nadaljevanju: okrajno sodišče) vložila tožbo, v kateri je očitala kršitev svojih potrošniških pravic. Med drugim je očitala, da je provizija za odobritev posojila nepregledna in nedopustna, ker v pogodbi ni navedeno, kakšna protidajatev naj bi se izpolnila v zameno za to provizijo.

Okrajno sodišče je v svoji prvi sodbi z dne 30. novembra 2022 ugotovilo, da se „ne strinja s stališčem, da iz izraza provizija ‚za odobritev posojila‘ ni razvidno, za kakšno protidajatev jo je tožena stranka zaračunala. Na podlagi logične in jezikovne razlage je mogoče sklepati, da se plača za dejanja kreditodajalca, ki so potrebna za sklenitev pogodbe, kot so zlasti dejanska priprava pogodbe in drugih dokumentov, povezanih z odobritvijo kredita“. Zato je tožbo za ugotovitev nedopustnosti provizije za odobritev kredita zavrnilo.

Krajský súd v Prešove (okrožno sodišče v Prešovu, v nadaljevanju: okrožno sodišče) je 22. avgusta 2023 na podlagi pritožbe sodbo okrajnega sodišča razveljavilo v delu, ki se nanaša na provizijo za odobritev kredita, pri čemer se je med drugim sklicevalo na sodbo Sodišča v zadevi C-224/19, v kateri je Sodišče ugotovilo: „Ob upoštevanju zgornjih ugotovitev je treba na enajsto vprašanje v zadevi C-224/19 odgovoriti, da je treba člen 3(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da pogoj v posojilni pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in finančno institucijo, ki potrošniku nalaga plačilo provizije za odobritev kredita, lahko v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank v nasprotju z zahtevo dobre vere, če finančna institucija ne dokaže, da ta provizija ustreza dejansko opravljenim storitvam in stroškom, ki so ji nastali, kar mora preveriti predložitevno sodišče“.

Okrajno sodišče je v drugi sodbi z dne 27. oktobra 2023 ponovno zavrnilo tožbo za ugotovitev nedopustnosti provizije za odobritev kredita. Okrajno sodišče je neupoštevanje pravnega stališča pritožbenega sodišča utemeljilo s tem, da je o podobnem pravnem vprašanju že odločilo Najvyšší súd Slovenskej republiky (vrhovno sodišče Slovaške republike, Slovaška; v nadaljevanju: vrhovno sodišče) in da je odločba vrhovnega sodišča postala del ustaljene sodne prakse, ki je zavezujoča za vsa sodišča. Gre za sodbo vrhovnega sodišča 7Cdo/294/2019 [...] (ni prevedeno). Okrajno sodišče se je sklicevalo tudi na sodbo Sodišča C-621/[17], iz katere izhaja, da ni treba navesti konkretnih storitev, za katere se zaračunavajo ta nadomestila, ampak je bistveno, da so ti pogodbeni pogoji v pogodbi sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku.

Pritožbeno sodišče mora na podlagi pritožbe tožeče stranke opraviti presojo zadevne provizije za odobritev kredita. Pritožbeno sodišče ima dvome v zvezi z ugotovitvami okrajnega sodišča glede preglednosti provizije za odobritev kredita, saj se je okrajno sodišče pravzaprav oprlo le na ime provizije, ne da bi preučilo način njenega izračuna in predmet storitve, ki je z njo povezana. Vendar je težava v tem, da je okrajno sodišče svojo presojo utemeljilo na podlagi odločbe vrhovnega sodišča, ki je objavljena v Zbirka súdnych rozhodnutí (zbirka sodnih odločb), ki je zavezujoča za vsa sodišča (člen 2 ZCP).

Vrhovno sodišče je v sodbi 7Cdo/294/2019 ugotovilo:

13. Sodišče je v sodbi z dne 3. oktobra 2019 v zadevi C-621/17 ugotovilo: „Člen 4(2) in člen 5 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o [nepoštenih] pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da se z zahtevo, da mora biti pogodbeni pogoj v jasnem in razumljivem jeziku, ne nalaga, da morajo pogodbeni pogoji v potrošniški posojilni pogodbi, o katerih se stranki nista dogovorili posamično, kot so ti v postopku v glavni stvari, ki natančno določajo višino stroškov upravljanja in provizije za izplačilo, ki bremenijo potrošnika, način njihovega izračuna in dan njihove zapadlosti, vsebovati tudi natančno navedbo storitev, ki se opravljajo v zameno za zadevne zneske.“

14. Sodišče, ki odloča o pravnem sredstvu, opozarja, da iz opredelitve zadevne provizije izhaja, da gre za provizijo za odobritev kredita, torej za dejanja kreditodajalca, ki so nujna za sklenitev pogodbe in pri katerih gre za njegovo notranjo zadevo in za del njegovih stroškov, torej za dejanja kreditodajalca, povezana z odobritvijo kredita, kakršna so priprava pogodbe in njena sklenitev itd. Provizija za odobritev kredita je torej cena za storitev, ki jo opravi kreditodajalec, pri čemer je možnost njene uporabe dopuščena z zakonom o potrošniških kreditih št. 129/2010 Z.z. in izhaja tudi iz sodne prakse Sodišča. V zvezi s pogajanjem o proviziji za odobritev kredita torej ni mogoče ugotoviti, da gre za nepošten pogodbeni pogoj.

15. Ni nepomembno, da je vlagatelj pravnega sredstva, ki je lahko presodil ekonomske posledice, ki izhajajo iz pogodbe, sam odločal o tem, ali jo bo sklenil, in če je menil, da je provizija za odobritev kredita, ki je bila v pogodbi izražena konkretno, jasno in razumljivo, visoka, ni bilo ovir za to, da bi pridobil ponudbo drugega subjekta. Po mnenju sodišča, ki odloča o pravnem sredstvu, ni mogoče dopustiti položaja, v katerem je vlagatelj pravnega sredstva, ki je vnaprej vedel, da bo moral plačati provizijo za odobritev kredita, in ki je obenem poznal višino provizije, kljub temu sklenil pogodbo ter s tem privolil v provizijo in njeno višino, nato pa zavzel stališče, da pomeni ta provizija nedopusten pogodbeni pogoj.

Pritožbeno sodišče meni, da je stališče vrhovnega in s tem okrajnega sodišča morda v nasprotju s sodno prakso Sodišča, zlasti to iz sodb v zadevah C-224/19 in C-565/21. Spremembo razlage je mogoče pričakovati tudi s sodbo, ki bo izdana v zadevi C-300/23.

Pritožbenemu sodišču se zlasti zdi sporno stališče vrhovnega sodišča, da bi moral biti predmet storitve, povezane s provizijo za odobritev kredita, notranja zadeva banke. Po mnenju predložitvenega sodišča je to ravno nasprotje preglednosti, saj je iz izraza „*notranja*“ razvidno, da gre za zadevo, ki se tiče le banke, s čimer je preglednost očitno okrnjena.

Okrožno sodišče ima prav tako dvome glede tega, ali je res sodišče – in ne kreditodajalec – to, ki bi moralo predmet storitve, povezane s provizijo za odobritev kredita, opisati z eksemplifikativnim naštevanjem („*itd.*“). Ker je treba v skladu s sodno prakso Sodišča pogodbeni pogoj presoјati glede na stanje ob sklenitvi pogodbe, je bistveno, da ima potrošnik ob sklenitvi pogodbe možnost, da se odloči, ali želi za storitev plačati, kar pomeni, da mora vedeti, za kakšno storitev gre.

Pritožbeno sodišče priznava, da je lahko tudi že iz samega imena provizije – v povezavi s kontekstom celotne pogodbe – lahko razvidno veliko o predmetu storitve, vendar je prepričano, da je ime provizije zgolj en od elementov za sklepanje o predmetu storitve.

Sodišče je že ugotovilo, da je treba pri presoјi nedopustnosti paziti na to, ali se nadomestilo ne pokriva z drugim pogodbenim pogojem. Okrožnemu sodišču se zdi sporno zlasti razlogovanje okrajnega sodišča, da bi bila banka v primeru neveljavnosti nadomestila za odobritev kredita prisiljena zvišati obrestno mero („*Opozoriti je treba, da je banka ob sklenitvi kreditne pogodbe računala, da bodo njen prihodek sestavljale obresti in nadomestila; če bi računala le na prihodek od obresti, bi bilo to nedvomno odraženo v višini obrestne mere*“ (točka 59 sodbe z dne 27. oktobra 2023, opr. št. 1Csp/72/2022-463).

Okrožno sodišče ima dvome glede tega, ali je vrhovno sodišče pripisalo kakšno koli težo dejanskemu predmetu storitve, povezane s provizijo za odobritev kredita. Zato se zdi, da je pomembno razjasniti vprašanje za predhodno odločanje o pomenu stroškov storitve, povezane z nadomestilom, ki ga zaračuna banka, in o tem, kdo jih nosi. Splošno sprejeto je, da bi lahko potrošniki sami ali s pomočjo svojih pravnih strokovnjakov kreditno pogodbo, vključno s formulacijo pogojev banke, pripravili za znatno nižjo ceno. Vendar bi samostojno sestavljanje pogodb spodkopalo celotno doktrino varstva iz Direktive 93/13, saj ta temelji na varstvu pred nepoštenimi pogoji, o katerih se stranki nista dogovorili posamično.

Zato se zdi pomembno, da se natančneje pojasni sodna praksa v zvezi s poznavanjem dejanske protidajatve in resničnega predmeta storitve, katere stroške naj bi potrošnik pokrival s provizijo. V tem kontekstu je pomembno tudi vprašanje, ali mora potrošnik nositi breme vseh stroškov storitve, ki je poleg tega v interesu same banke. Potrošnik ima interes za pridobitev kredita, banka pa ima interes za obresti od kredita, tako da bi bilo vprašanje udeležbe v kritju stroškov storitve, povezane s provizijo za odobritev kredita, lahko predmet presoје Sodišča.

[...] (ni prevedeno) [ponovitev vprašanj za predhodno odločanje] [...] (ni prevedeno) [pouk o pravnem sredstvu]

[...] (ni prevedeno)

[podpisi]

[...] (ni prevedeno)

DELOVNI DOKUMENT